

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України

24 квітня 2024 року № 578

Рішення

разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **ЛУЦЕНКО Ростислав Русланович**, 1997 р.н., громадянин України, освіта вища: закінчив у 2020 році Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна за спеціальністю 051 Економіка, працює викладачем закладу вищої освіти в Харківському національному університеті В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, м. Харків виконав акредитовану освітньо-наукову програму 36714 Економіка (051 Економіка) (сертифікат №1087, дійсний до 01.07.2026 р.).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, м. Харків від 18 березня 2025 року № 0114-1/142 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради:

МЕРКУЛОВА Тамара Вікторівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Рецензентів:

ГЛУЩЕНКО Ольга Вікторівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

ІВАЩЕНКО Марина Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Офіційних опонентів:

КАМІНСЬКИЙ Андрій Борисович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики економічного факультету Київського Національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ);

ТУРЛАКОВА Світлана Сергіївна, доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу фінансово-економічних проблем використання виробничого потенціалу Інституту економіки промисловості НАН України (м. Київ),

на засіданні 30 травня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки **ЛУЦЕНКУ Ростиславу Руслановичу** на підставі публічного захисту дисертації «Поведінкова економіка віртуальних активів» за спеціальністю 051 Економіка.

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник: **ГУР'ЯНОВА Лідія Семенівна**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Зміст, структура та обсяг дисертації відповідають нормативним вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 15 наукових публікацій за темою дисертації, у тому числі 4 статті у фахових періодичних виданнях України, 1 стаття у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Європейського Союзу, та 10 тез, що відповідає вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії:

1. Danich V., Lutsenko R. (2023) Virtual assets of the distributed register. Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University Economic Series. № 104. С. 5 –10. DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2023-104-01>.

2. Луценко Р.Р. (2024) Аналіз поведінкових факторів стейкхолдерів ринку криптовалют серед користувачів соціальних мереж. Вчені записки університету «КРОК». №3 (75). С. 172 – 182. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-75-172-182>.

3. Луценко Р. Р. (2024) Прикладний програмний інтерфейс як метод моніторингу даних соціальних мереж для досліджень у поведінковій економіці. Бізнес Інформ. №8. С. 133–141. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-8-133-141>.

4. Гур'янова Л. С., Луценко Р. Р. (2024) Моделі аналізу динаміки ринку криптовалют з урахуванням поведінкових метрик стейкхолдерів за даними соціальних мереж. Бізнес Інформ. №9. С. 129–138. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-129-138>.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Офіційний опонент **КАМІНСЬКИЙ Андрій Борисович**:

1. Автор здійснює побудову моделей прогнозування на основі даних із соціальних мереж у контексті аналізу поведінкових факторів на ринку віртуальних активів. Разом з тим, у соціальних дослідженнях, особливо при роботі з даними користувачів онлайн-платформ, важливо враховувати етичні та правові аспекти доступу до інформації. У цьому контексті доцільним було б

детальніше висвітлити, які типи даних використовувалися для аналізу. Таке уточнення дозволило б підкреслити правомірність збору та обробки даних (стор. 165-168).

2. У роботі автором запропоновано механізм моніторингу даних із соціальних мереж, який ґрунтується на використанні API та методів обробки великих обсягів інформації (стор. 113-121). Такий підхід є актуальним з огляду на стрімке зростання впливу цифрових комунікацій на ринкову динаміку. Разом з тим, варто було б детальніше розкрити питання адаптивності цього механізму до умов швидко змінюваного інформаційного середовища. Доцільно було б розглянути, наскільки запропонований підхід дозволяє оперативно масштабувати збір даних на нові соціальні платформи, враховуючи їх специфіку, формат подачі контенту та доступність API. А також – яким чином алгоритм моніторингу оновлюється або переналаштовується відповідно до нових ринкових трендів і змін у поведінці користувачів. Врахування цих аспектів дало б змогу підкреслити гнучкість запропонованого механізму.

3. Автор обґрунтовано показав, що різні соціальні мережі мають свою аудиторію, формат контенту та стиль подачі інформації, що й зумовлює відмінності у популярності криптовалютної термінології (табл. 3.4, стор. 180). Доцільним покращенням проведеного дослідження могло б стати кількісне порівняння термінів, пов'язаних із криптовалютами, між соціальними мережами з використанням метрик частотності, семантичної близькості або емоційного забарвлення. Це дозволило б більш об'єктивно відобразити відмінності у лексичному наповненні та підтвердити якісні спостереження кількісними показниками.

4. Запропонований автором механізм моніторингу соціальних мереж дозволяє відстежувати частоту згадок, емоційне забарвлення повідомлень і активність користувачів, що допомагає виявляти зміни у настроях ринку майже в реальному часі (стор. 159-162). Разом з тим до розробленого механізму доцільно було б додати блок оцінювання ступеня надійності джерела інформації або показників охоплення, що дозволило б відфільтровувати «шум» і сфокусуватися на дійсно важливих сигналах.

5. Автор обґрунтовано застосовує сучасні методи та моделі машинного навчання для прогнозування динаміки цін на віртуальні активи з урахуванням поведінкових факторів (стор. 191-198). Доповненням до проведеного дослідження могло б стати тестування побудованої моделі у симуляторі трейдингу.

Офіційний опонент **ТУРЛАКОВА Світлана Сергіївна:**

1. В практичному значенні результатів виконаного дослідження (стор. 28) доцільно було б підкреслити та чітко визначити хто саме є користувачем нових наукових розробок автора і за рахунок чого буде отримано відповідний економічний ефект. В тексті роботи представлено перелік стейкхолдерів ринку віртуальних активів (стор. 60, табл. 1.3), на яких спрямовані нові наукові

результати дослідження, та надано рекомендації по групам стейкхолдерів щодо впровадження розробок автора (підрозділ 3.3, стор. 206-207). Проте в практичному значенні результатів роботи це висвітлено не в повному обсязі.

2. Бажано було зробити обсяг параграфів роботи більш збалансованим. Зокрема, безумовною перевагою є наявність у роботі концептуальної схеми, яка дозволяє зрозуміти послідовність етапів виконаного автором дослідження, проте її опис можна було представити більш розширено у параграфі 2.1. У роботі опис блоків концептуальної схеми наводиться в наступних за параграфом 2.1 підрозділах разом з демонстраційною реалізацією, що призводить до деяких інформаційних перекосів та нерівномірності обсягів викладеного матеріалу.

3. У підрозділі 3.2 «Моделі аналізу динаміки ринку криптовалют з урахуванням поведінкових детермінант стейкхолдерів за даними соціальних мереж» (стор. 169-193) наведено декілька моделей прогнозування ціни біткоїна із використанням дерева рішень та випадкового лісу. Разом з тим, доцільно було б чітко виокремити модель, яка показала найкращі результати за критеріями якості прогнозу, а також надати узагальнені рекомендації щодо вибору методу моделювання динаміки ринку віртуальних активів. Так само в підрозділі 3.1 на стор. 162 доцільно додати обґрунтування використання нечіткої нейронної мережі для вирішення завдання класифікації публікацій TikTok за емоційним тоном.

4. Доцільно було б звернути увагу на те, що період дослідження (2020–2024 рр.) охоплює активну фазу розвитку ринку віртуальних активів (стор. 192), однак не включає його ранні етапи становлення (2013–2017 рр.), коли формувались ключові закономірності поведінки інвесторів та закладались основи ринкової динаміки. Розширення часових меж дослідження дозволило б краще простежити довгострокові тренди та проаналізувати еволюцію поведінкових патернів стейкхолдерів ринку.

Рецензент ГЛУЩЕНКО Ольга Вікторівна:

1. У дисертаційній роботі автор акцентує увагу на важливості соціальних мереж як бази даних для прогнозування динаміки ринку віртуальних активів (стор. 92-103). Слід зазначити, що хоча активність у соціальних мережах є релевантним і чутливим індикатором ринкових настроїв, для підвищення точності прогнозних моделей бажано було б також враховувати макроекономічні фактори. Зокрема, індекси інфляції, процентні ставки, динаміку фондових ринків чи зміни регуляторної політики, які суттєво впливають на інвестиційну поведінку. Поєднання поведінкових сигналів з економічними змінними у гібридних моделях прогнозування дозволило б забезпечити більш комплексний підхід до аналізу динаміки ринку віртуальних активів.

2. У підрозділі 2.3 «Механізм моніторингу соціальних мереж для ідентифікації поведінкових детермінант стейкхолдерів на ринку віртуальних активів» автором запропоновано механізм моніторингу даних соціальних мереж із метою виявлення поведінкових факторів для прогнозування динаміки ринку

віртуальних активів. Доцільно було б зазначити, чи є запропонований підхід універсальним? Чи може він бути адаптований до аналізу інших фінансових ринків, таких як фондовий ринок, валютний ринок тощо?

3. У роботі автором наведено приклади візуалізації криптовалютного контенту з соціальних мереж (рис. 2.54, стор. 151). Доцільно було б більш чітко вказати мету такої візуалізації; більш повно проаналізувати, як саме результати візуалізації пов'язані з інвестиційними рішеннями - наприклад, через посилення емоційної реакції, формування очікувань або послідовне повторення окремих інформаційних меседжів. Уточнення цих аспектів дозволило б краще обґрунтувати роль візуалізації на ринку віртуальних активів.

4. Автором представлено аналіз взаємодії користувачів із криптовалютичним контентом у соціальних мережах, зокрема через реакції, коментарі та поширення (рис. 3.5, стор. 159). Бажано було б більш повно продемонструвати, як ці показники змінюються у відповідь на зовнішні події або інформаційні сплески. Доцільно було б запропонувати методи нормалізації цих даних залежно від ступеня охоплення аудиторії.

Рецензент **ІВАЩЕНКО Марина Вікторівна:**

1. У роботі автор коректно здійснює порівняльний аналіз впливу різних соціальних мереж на ринкову динаміку (стор. 92-104). Водночас, слід зазначити, що доцільно було б детальніше розглянути, врахування даних якої саме платформи під час прогнозування динаміки ринку віртуальних активів дає можливість отримати найвищу прогностичну точність на основі кількісних поведінкових метрик та пояснити, чим саме пояснюється така точність?

2. Автор підкреслює, що розподіл тематичного медіа-контенту в соціальних мережах безпосередньо впливає на формування ставлення аудиторії до віртуальних активів (стор. 132-134). Контент, який висвітлює криптовалюти у позитивному, освітньому або інноваційному контексті, сприяє зростанню довіри, активному залученню нових користувачів та поширенню знань про можливості цифрових активів. Натомість контент, зосереджений на ризиках, шахрайстві або ринкових падіннях, може викликати страх, сумніви чи уникання інвестицій. Доцільним було б доповнити дослідження аналізом тональності тематичних повідомлень, а також визначити, які типи контенту (освітній, експертний, мемний, емоційний тощо) мають найбільший інформаційний вплив. Такий аналіз дав би змогу точніше моделювати поведінку користувачів і підвищити прогностичну цінність поведінкових метрик користувачів соціальних мереж.

3. Автор акцентує увагу на ролі мовної різноманітності як чиннику для аналізу глобального впливу криптовалют (стор. 143-145). Доцільно було б детальніше проаналізувати, як саме розподіл мов впливає на тематику обговорень, емоційне забарвлення повідомлень та інформаційні хвилі в окремих країнах або регіонах. Такий підхід дозволив би краще зрозуміти вплив локальних факторів на динаміку ринку віртуальних активів.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **ЛУЦЕНКУ Ростиславу Руслановичу** ступінь доктора філософії з галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** за спеціальністю **051 Економіка**.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Тамара МЕРКУЛОВА

